

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПРАВОЗНАВСТВА: КЕЙС-МЕТОДИ ТА СИМУЛЯЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

INNOVATIVE APPROACHES TO THE PROFESSIONAL TRAINING OF LAW TEACHERS: CASE METHODS AND SIMULATION TECHNOLOGIES

Стаття здійснює комплексний аналіз можливостей кейс-методу й симуляційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів правознавства в умовах стрімкої цифровізації та змішаного навчання. У процесі дослідження детально розглянуто положення вітчизняних і зарубіжних нормативних документів, а також аналітичні матеріали профільних інституцій. Особливу увагу приділено формуванню критичного мислення, комунікаційних умінь і цифрової грамотності як ключових складників педагогічної компетентності. Вивчено можливість інтеграції змішаного формату з рольовими іграми, віртуальними судовими процесами та mixed-reality симуляціями. Визначено, що поєднання кейсів і симуляцій забезпечує стійке засвоєння теорії та розвиток навичок ухвалення правових рішень у реальному часі. Крім того, у статті виокремлено критерії оцінювання ефективності таких інтегрованих моделей і наведено приклади їх адаптації під час воєнних і кризових ситуацій. Водночас підкреслено низку недоліків: високі вимоги до технічної інфраструктури, потребу у спеціальній підготовці викладачів-фасилітаторів, а також ризики поверхневого опрацювання матеріалу за відсутності належного методичного супроводу. З'ясовано, що успіх впровадження безпосередньо залежить від синергії інституційної підтримки, цифрових ресурсів і гнучких методик оцінювання. Дослідження також виявило, що студенти з досвідом симуляцій демонструють вищий рівень рефлексії та мотивації до самоосвіти. Зроблено висновок про доцільність масштабування інтегрованих підходів в систему підвищення кваліфікації педагогів правничих дисциплін. Також окреслено перспективи модернізації навчальних планів, що сприятиме ефективному впровадженню симуляцій в структуру правничих дисциплін і розширить спектр навчальних інструментів. Подальші розвідки спрямовано на створення спільних сценаріїв оцінки та вивчення їх довготривалого ефекту у різних освітніх і фахових контекстах.

Ключові слова: кейс-метод, симуляційні технології, правознавство, вчителі право-

знавства, змішане навчання, інноваційні освітні технології, професійна підготовка.

The article presents a comprehensive analysis of the potential of the case method and simulation technologies for training future law teachers under rapid digitalisation and blended-learning conditions. Domestic and international empirical data, regulatory documents, and practical cases from vocational education institutions were thoroughly examined to identify best practices and existing challenges. Particular attention is paid to developing critical thinking, communication skills, and digital literacy as core components of pedagogical competence, given the evolving demands of modern legal education.

The study explores the integration of blended formats with role-playing, virtual court proceedings, and mixed-reality simulations, highlighting that combining case-based activities and realistic scenarios ensures durable knowledge acquisition and more confident real-time legal decision-making. The article identifies effectiveness criteria for such integrated models and provides examples of their adaptation during wartime and crisis contexts. At the same time, it outlines shortcomings, including high technical requirements, the need for specially trained facilitator-lecturers, and the risk of superficial coverage without thorough methodological support.

Findings confirm that successful implementation depends on institutional backing, sufficient digital resources, and flexible assessment strategies aligned with practice-oriented learning objectives. Students with simulation experience showed higher levels of reflection and self-learning motivation. The study concludes that scaling integrated approaches within in-service training for law-teaching staff is advisable, as it allows deeper synthesis of theory and practice. Further research will focus on designing shared evaluation frameworks and examining long-term impacts in various educational and professional contexts.

Key words: case method, simulation technologies, blended learning, legal education, professional competence, digitalisation, mixed-reality.

УДК 378.147:004:34(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/82.1.27>

Кеменяш В.І.,
аспірант кафедри педагогіки
та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Горохівська Т.М.,
докт. пед. наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна парадигма підготовки вчителів правознавства переживає значну трансформацію під впливом численних глобальних викликів, що охоплюють стрімкий розвиток цифрових технологій, зростаючу конкуренцію в освітньому середовищі та потребу швидко адаптуватися до нових форматів навчання. Традиційні методи все більше потребують доповнення, оскільки не завжди відповідають вимогам сучасного суспільства, серед яких – гнучкість, інтерактивність та практична орієнтація

навчального процесу. Інноваційні технології, зокрема кейс-метод і симуляційне навчання, створюють умови для глибшого засвоєння правових дисциплін, дозволяють розвивати аналітичні здібності, критичне мислення та творчий підхід до вирішення складних освітніх проблем. Водночас актуальність проблеми зумовлюється необхідністю підготовки майбутніх педагогів, які зможуть ефективно працювати як у змішаних, так і у дистанційних форматах навчання, використовуючи сучасні інформаційні технології та інтерактивні методики. Адже розуміння і впровадження новітніх технологій стає ключовим фактором

у забезпеченні високої якості правової освіти та формуванні правової культури в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що інноваційні підходи до навчання, засновані на кейс-методах і симуляціях, дозволяють не тільки покращити засвоєння матеріалу, але й сприяють розвитку комунікативних навичок, колаборації та творчості серед студентів.

Зокрема компетентнісну парадигму підготовки майбутніх педагогів окреслено в роботах І. Беха, М. Євтуха, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Селіверстової та ін., які підкреслюють необхідність інтеграції професійної, комунікативної й культурологічної складових у зміст навчання; це підґрунтя конкретизують Н. Назарук (життєва компетентність), Ю. Ємельянов (комунікативна), О. Гура (психолого-педагогічна) та Н. Поморцева (культурологічна). Водночас комплексні дослідження, що оцінюють довгостроковий вплив одночасного застосування кейс-методу й симуляцій на формування професійної, цифрової та рефлексивної компетентностей майбутніх учителів правознавства у закладах професійної освіти, відсутні.

Виділення невирішених раніше частин задачі. Незважаючи на те, що кількість спеціальних досліджень, присвячених професійній підготовці вчителів правознавства, а також розгляду інноваційних підходів у цій сфері постійно зростає, доводячи поглиблення уваги до цього перспективного напрямку, питання, пов'язані з використанням кейс-методів та симуляційних технологій в контексті професійної підготовки вчителів правознавства потребують більшої уваги. Попри наявні ініціативи, недостатньо з'ясовано, як комплексне поєднання кейс-методу й симуляцій у змішаному форматі впливає на довгострокове формування професійної та цифрової компетентностей майбутніх учителів правознавства у закладах професійної освіти; потребують подальшого дослідження критерії оцінювання результативності таких інтегрованих моделей та умови їх масштабування в українському освітньому середовищі.

Мета статті – обґрунтувати ефективність впровадження кейс-методів та симуляційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів правознавства.

Виклад основного матеріалу. Кейс-метод та симуляційні технології в професійній підготовці вчителів правознавства є одними з основних інструментів, що забезпечують реалізацію практико-орієнтованого підходу в освітньому процесі. Це дозволяє студентам впроваджувати теоретичні знання на практиці, адаптуючи їх до реальних або близьких до реальних юридичних ситуацій. Такий підхід активно сприяє розвитку критичного мислення, здатності до узагальнення та аналізу правових питань, а також ефективного застосування існуючих норм права до конкретних обставин.

Вивчення реальних кейсів, таких як правові спори чи конкретні ситуації, зіставлені з правовими стандартами, дозволяє студентам сформулювати аргументи, глибше розуміти контекст застосування правових норм і приймати обґрунтовані рішення в непередбачуваних умовах. Це надає значний імпульс розвитку навичок розв'язання конкретних правових проблем і посилює здатність студентів до самостійного та критичного мислення при ухваленні рішень. Дослідження [4, с. 326–327] підтверджують, що кейс-метод в освітньому контексті справляє значний вплив на розвиток навичок вирішення проблем, оскільки дозволяє студентам діяти за невизначених обставин і взаємодіяти з реальними даними. Через це студенти навчаються шукати доступні рішення в межах правових рамок, вдосконалюють власні здатності до ведення переговорів, юридичної аргументації та взаємодії з іншими суб'єктами правової діяльності. Крім того, такі практичні вправи стимулюють активне мислення, оскільки кожен конкретний кейс може мати декілька можливих варіантів вирішення, і студентів необхідно вибрати найбільш правильне з них, враховуючи його етичні та правові наслідки. Викладачі в такому контексті виступають не лише як інструктори, а й як фасилітатори, які заохочують студентів активно включатися в процес навчання, спрямовувати власні зусилля на пошук рішень та підтримку дискусії.

Таким чином, студенти можуть самостійно досліджувати ситуації, формувати свій погляд на правові питання і шукати відповіді на запитання, що виникають у процесі вирішення задач. Це також посилює їхні навички самостійного навчання та самоосвіти, що є особливо актуальним в умовах активного розвитку дистанційних і змішаних форм навчання. Інтеграція таких методик у змішане навчання дозволяє студентам отримати досягнення з інших джерел інформації, таких як онлайн-курси або освітні платформи. Відповідно до результатів, вказаних в дослідженнях [2, с. 127–129], змішане навчання, поєднуючи традиційні заняття в аудиторії з дистанційними курсами та онлайн-дискусіями, ефективно доповнює кейс-метод, оскільки в такому форматі студент може активніше застосовувати отримані теоретичні знання під час вирішення таких практичних завдань. Симуляційні технології є надзвичайно потужним додатком до цього підходу, оскільки дозволяють створювати надзвичайно наближені до реальності сценарії для студентів як майбутніх вчителів правознавства.

Не менш важливим є використання мультимедійних симуляцій, із застосуванням «змішаної реальності», які забезпечують поглиблене занурення в ситуацію, що дає можливість майбутнім вчителям правознавства аналізувати юридичні

випадки в цифровому середовищі. Це створює додаткові можливості для гнучкого освоєння теоретичних аспектів правової освіти та розвитку практичних компетенцій у студентів [9, с. Е17]. Процеси моделювання та симуляції судових процесів, рольових ігор на цифрових платформах дозволяють ефективно відпрацьовувати конкретні навчальні кейси.

Кейс-метод і симуляційні технології належать до практико-орієнтованих методик, завдяки яким майбутні вчителі правознавства здатні опановувати не лише суто теоретичні положення, а й відпрацьовувати навички аналізу, критичного мислення та застосування правових норм у наближених до реальних ситуацій випадках. У наукових працях [4, с. 326–327] наголошується, що такий формат навчання стимулює студентів активно розмірковувати над вирішенням проблем і робити обґрунтовані висновки, а також дає змогу розвивати здатність до творчого пошуку юридичних рішень. Використання подібних методик особливо актуальне в умовах сучасної освіти, коли інтеграція інформаційних технологій і перехід до змішаних форматів навчання стають дедалі поширенішими. У цьому контексті вчителі правознавства перетворюються на фасилітаторів, котрі не лише передають інформацію, а й допомагають учням формувати власні судження. Як зазначають дослідники [2, с. 127–129], поєднання аудиторних занять із онлайн-платформами та інтерактивними завданнями робить процес підготовки майбутніх фахівців більш гнучким і динамічним, оскільки забезпечується безперервна комунікація між викладачем і студентом, а також доступ до навчальних ресурсів у будь-який зручний час.

Під час занять, зорієнтованих на кейс-метод, майбутні вчителі правознавства вчать не просто запам'ятовувати норми права, а й критично осмислювати їхній зміст, оцінювати практичну значущість і пропонувати алгоритми дій у конкретних ситуаціях. За допомогою детального аналізу реальних кейсів, узятих із судової практики або суспільних подій, студенти можуть розвивати навички аргументації та юридичного аналізу, застосовуючи відповідні норми права в контексті різноманітних обставин [10, с. 3–5]. Це передбачає роботу з документами, постановами, законодавчими актами, а також формує культуру правового мислення, що базується на доказовості та логічній послідовності. З іншого боку, кейс-метод допомагає розвивати комунікаційні вміння, оскільки в процесі дискусії студенти мають висловлювати свої позиції, відстоювати їх, рефлексувати та коригувати власні судження. Саме завдяки цьому формується здатність до рефлексії, надзвичайно важлива для вчителя, адже він повинен навчитися не лише передавати інформацію,

а й аналізувати, як саме учні сприймають та засвоюють новий матеріал.

Значний інтерес становить питання про те, як саме можна впроваджувати кейс-метод в практику підготовки вчителів правознавства з огляду на його ефективність та універсальність. Згідно з науковими дослідженнями [7, с. 7], короткі кейси, що відображають конкретні правові проблеми (наприклад, захист прав споживачів, регулювання трудових відносин, адміністративні спори тощо), особливо корисні на початкових етапах навчання, коли студенти лише вчать розрізняти основні правові норми та застосовувати їх у типовій ситуації. Групові проекти, в межах яких студенти обговорюють більш складні кейси й разом шукають оптимальні рішення, допомагають розвивати вміння працювати в команді та стимулюють обмін досвідом між учасниками. При цьому мультимедійні кейси, що містять відеоматеріали, інтерактивні завдання або посилання на реальні бази правових документів, роблять навчальний процес ще цікавішим і наближають студентів до реалій професійної діяльності. Сучасні онлайн-платформи та хмарні сервіси дозволяють інтегрувати всі ці формати в змішане навчання, де частина завдань виконується дистанційно, а результати та складніші питання обговорюються безпосередньо з викладачем або у форматі відеоконференцій [1, с. 193]. Такий підхід розвиває самостійність, оскільки студенти отримують більше свободи у виборі часу та темпу опрацювання матеріалів, а викладач може зосередитися на поглибленому аналізі й консультаціях.

Ще одним потужним інструментом інноваційного навчання майбутніх учителів правознавства є симуляційні технології, що включають рольові ігри, віртуальні судові засідання та інтерактивні модулі з перевірки знань [9 с. Е17]. Завдяки ним студенти мають змогу не лише спостерігати за теоретичними прикладами, а й занурюватися в певну змодельовану ситуацію. Такий досвід надзвичайно важливий, оскільки майбутні вчителі правознавства повинні вміти демонструвати й пояснювати реальний механізм правосуддя, а також розвивати в учнів або студентів навички публічного виступу, аргументації та співпраці. Симуляційні технології можна успішно адаптувати до різних рівнів підготовки: від простих вправ, спрямованих на засвоєння базових понять, до повномасштабних моделювань судового процесу з кількома учасниками та розгалуженим сюжетом. При цьому надзвичайно важливо, щоб викладач або майбутній вчитель правознавства вмів планувати й керувати такою симуляцією, ставити чіткі завдання, надавати відповідний теоретичний супровід і забезпечувати мотивацію учасників.

Особливої актуальності симуляційні технології набувають у ситуаціях, коли традиційна форма

навчання ускладнена або неможлива. Згідно з результатами дослідження [6, с. 115], у воєнних або кризових обставинах, коли аудиторні заняття перериваються чи переносяться, саме дистанційний формат симуляцій може підтримувати високу навчальну активність студентів. Звичайно, для цього необхідне належне технічне забезпечення: платформи, що дозволяють проводити віртуальні заняття, можливість організовувати синхронні або асинхронні обговорення, а також постійний канал зворотного зв'язку, де студенти можуть отримувати коментарі щодо своїх дій. Методична підготовка викладачів у цьому випадку теж стає визначальним чинником, адже саме викладачі відповідають за коректне налаштування сценарію симуляції, розробку системи оцінювання та ефективну модерацію процесу. Як засвідчує досвід закладів вищої освіти [1; 2], навіть за обмежених можливостей для очного навчання, впровадження симуляцій дозволяє зберегти інтерес студентів до правознавства, оскільки вони відчують реальну практичну цінність отримуваних знань.

Не менш важливою є взаємодія між кейс-методом та симуляціями, оскільки саме їхнє поєднання дає змогу створювати комплексні програми підготовки вчителів правознавства. По-перше, теоретичні основи, які студенти опановують через вивчення правових норм і концепцій, одразу можуть перевірятися на прикладах реальних кейсів. По-друге, після опрацювання кейсів на рівні аналізу документів та пошуку рішень, студенти можуть переходити до симуляції, щоб практично відтворити механізми правосуддя або юридичної консультації [4, с. 327–328; 5, с. 122]. По-третє, обидва підходи розвивають рефлексію та навички самооцінювання, адже студенти отримують змогу аналізувати власні дії, розуміти їхні сильні та слабкі сторони, обговорювати з викладачем або колегами альтернативні варіанти розв'язання проблеми. Це формує у майбутніх учителів правознавства не лише академічну компетентність, а й педагогічну майстерність, що базується на вмінні критично осмислювати власний досвід і спрямовувати учнів на подібну рефлексію.

Усе це особливо органічно вписується в модель змішаного навчання, коли частина матеріалів, що потребує індивідуального опрацювання, подається студентам у дистанційному форматі, а групова взаємодія та практичні завдання відбуваються на аудиторних заняттях або в онлайн-сесіях. Таке розмежування дозволяє більш ефективно розподіляти час, водночас зберігаючи можливість оперативного зворотного зв'язку від викладача. До того ж, як зауважують дослідники [8], в умовах стрімкої цифровізації освіти зростає попит на методичні рекомендації та алгоритми, що допомагають викладачам правильно впроваджувати інноваційні підходи, не втрачаючи при цьому якості навчального процесу.

Щодо перспектив розвитку таких методик, наукові дослідження [7; 1] свідчать, що поєднання кейс-методу та симуляцій у підготовці вчителів правознавства може суттєво підвищити рівень їхньої професійної готовності до викладання правових дисциплін у закладах освіти, зокрема професійного спрямування. Студенти, які мають досвід розв'язання кейсів та участі у симуляціях, зазвичай краще розуміють реалії юридичної практики, володіють інструментами для роз'яснення складних правових концепцій і здатні мотивувати учнів через інтерактивні та практичні завдання. Вони також більш упевнено застосовують принципи гнучкого навчання, оскільки вже опанували технології дистанційної взаємодії, роботу з віртуальними платформами, методи проведення онлайн-дискусій і оцінювання [10].

Водночас існують і виклики. Насамперед це технічна інфраструктура, адже для повноцінної реалізації кейс-методу і симуляційних занять потрібні якісний інтернет, відповідне програмне забезпечення, а також достатня кількість комп'ютерів або інших пристроїв, здатних відтворювати інтерактивний контент [3, с. 137]. Крім того, не всі викладачі мають достатній досвід або бажання швидко опановувати нові технології. Тому методична підготовка й мотивація викладацького складу стають ключовим завданням для адміністрацій закладів освіти. Важливим є питання стандартизації навчальних програм, щоб інноваційні методи не залишалися на рівні експериментів, а впроваджувалися системно та відповідали вимогам державних освітніх стандартів.

Висновки. Обґрунтування ефективності впровадження кейс-методу та симуляційних технологій у професійну підготовку майбутніх учителів правознавства засвідчило, що їх інтеграція у змішане навчання істотно підвищує якість засвоєння теорії й формування практичних компетентностей (критичне мислення, аналітика, комунікація), забезпечуючи готовність педагогів до роботи в цифровізованому освітньому середовищі; перспективи подальших розвідок полягають у з'ясуванні оптимальних моделей поєднання цих технологій у різних правничих дисциплінах та оцінці їх довгострокового впливу на професійну компетентність викладачів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Зимовець О. А., Кулак В. І. Дистанційне та змішане навчання як ефективні технології викладання іноземної мови в умовах воєнного стану. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2023. № 3(114). С. 190–197.
2. Кашуба О., Кравчук Т., Навольська Г., Турчин А. Особливості організації змішаної форми навчання в умовах воєнного стану (з досвіду роботи Тернопіль-

ського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2022. № 1(2). С. 127–135. DOI: 10.25128/2415-3605.22.2.16 (дата звернення: 14.11.2024).

3. Стельмащук З. Особливості вивчення навчальної дисципліни «Інструментознавство та методика роботи з дитячим музичним колективом»: з досвіду роботи у закладі вищої освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2022. № 2. С. 135–144. DOI : 10.25128/2415-3605.22.2.17 (дата звернення: 15.11.2024).

4. Deng W. Analysis on the Application of Hybrid Teaching Method in Law Teaching. *Journal of Higher Education Research*. 2022. № 3(3), pp. 326–328. DOI: 10.32629/jher.v3i3.886 (дата звернення: 24.12.2024).

5. Hernández L. , Lacárcel A., Reche J. Training for Peace, Justice and Values Education of Students of the Faculty of Law: A Challenge for the University? *Open Journal of Social Sciences*. 2015. № 3(11), pp. 121–127. DOI: 10.4236/jss.2015.311015 (дата звернення: 16.01.2025).

6. Koloskova N. Approaches to Distance Learning in Physical Education in Colleges During War. *The Modern Higher Education Review*. 2022. No. 7, № 111–122.

DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-7635.2022.79> (дата звернення: 20.01.2025)

7. Lisa U. F., Yulizawati Y., Safaringga, M. Effect of implementation of the blended learning method on the learning outcomes of students on the example of professional ethics and health law in the midwifery training program at the medical faculty of Andalas University. *Journal of Midwifer*. 2021, № 6(1). Pp. 66–73. DOI: 10.25077/jom.6.1.66-73.2021 (дата звернення: 8.02.2025).

8. Medina-Romero M. Á. The evaluation of educational quality in public higher education institutions in Mexico: A case study with a quality assurance and accountability approach. Publisher: Atena Editora, 2024. DOI: 10.22533/at.ed.631242901 (дата звернення: 28.01.2025).

9. Wach J., Winkler D., Vychopen M., Kropla F., Grunert R, Güresir E. Students' Perspectives Regarding Needs for and Opportunities with Mixed-Reality Education in Neurosurgery at German Medical Schools. *Neurosurgical FOCUS*. 2024. № 56(1). DOI: 10.3171/2023.10.FOCUS23628 (дата звернення: 30.01.2025).

10. Yan, J. (2023). Based on the application of contextual teaching method in the rule of law education strategy and the cultivation of college students' awareness of the rule of law. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*. 2023. № 9(1). DOI: 10.2478/amns.2023.2.01018 (дата звернення: 15.11.2024).